

8. 10. 2015

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Štěpení pohledávky - siu bono?

V poslední době se nejen mezi insolvenčními správci, ale především mezi zajištěnými věřiteli, nahlas diskutuje o možnosti štěpení pohledávky vycházející z jednoho hmotněprávního nároku v insolvenčním řízení.

Autor tohoto článku nehledá odpověď na otázku zda je toto štěpení možné či nikoliv. Cílem autora je zamýšlení a položení akademické otázky, v čí prospěch by bylo tuto možnost připustit či nepřipustit a k tomu poukazuje na nejednotnost judikatury Vrchního soudu.

Co vlastně znamená štěpení pohledávky v insolvenčním řízení?

Prvně tedy uvedme co se považuje za zajištěnou pohledávku v insolvenčním řízení resp. kdo je považován za zajištěného věřitele. § 2 písm. g) zákona č. [182/2006](#) Sb., insolvenční zákon uvádí:

„zajištěným věřitelem se rozumí věřitel, jehož pohledávka je zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty, a to jen zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, zajišťovacím převodem práva nebo postoupením pohledávky k zajištění anebo obdobným právem podle zahraniční právní úpravy“.[1]

Po novele č. [294/2013](#) Sb., zákona č. [182/2006](#) Sb., insolvenční zákon (dále jen IZ), se do postavení obdobného zajištěného věřitele rovněž považují dle § 167 odst.2 rovněž:

„věřitelé vykonatelných pohledávek na náhradu škody nebo nemajetkové újmy způsobené trestným činem nebo na vydání bezdůvodného obohacení získaného trestným činem se uspokojují ze zpeněžení věci, práva pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, byly-li tyto hodnoty zajištěny v trestním řízení o tomto trestném činu a přihláška pohledávky byla podána v době, kdy zajištění podle trestního řádu trvá, nebo podal-li takový věřitel návrh na výkon rozhodnutí zřízením soudcovského zástavního práva na nemovitostech v době, kdy zajištění podle trestního řádu trvalo“.[2]

Nezajištěnými pohledávkami jsou tedy takové pohledávky, které nesplňují výše uvedené pravidla. (přednostní pohledávky mají svůj zvláštní režim).

Zajištění věřitelé své stanovisko opírají o ustanovení § 167 odst.3 IZ, které zní:

„Je-li podle znaleckého posudku vypracovaného v insolvenčním řízení po rozhodnutí o úpadku hodnota zajištění nižší než výše zajištěné pohledávky, považuje se pohledávka co do takto zjištěného rozdílu za pohledávku nezajištěnou; pohledávky dalších zajištěných věřitelů s pozdějším pořadím se v takovém případě považují za nezajištěné v plném rozsahu. Podle věty první se postupuje, dokud nedojde ke zpeněžení zajištění“.[3]

Názorovému proudu zajištěných věřitelů, a to možnosti štěpení pohledávky v insolvenčním řízení, výrazně jako první přispělo rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 14.10.2014 sp.zn. 76 ICM 1915/2013, 104 VSPH 126/2014 (KSLB 82 INS 16257/2012), které byť v jiné věci v odůvodnění svého rozhodnutí uvádí:

„Z uvedených důvodů se odvolací soud neztotožnil s názorem soudu prvního stupně, že bylo

povinností žalobce přihlásit pohledávku P2/2 jako zajištěnou shodně, jako byla přihlášena pohledávka P2/1 vycházející ze shodného smluvního vztahu a smluvního zajištění pohledávek. Odvolací soud nesouhlasí ani s tím, že nelze v insolvenčním řízení přihlásit pohledávku z části jako zajištěnou a zčásti jako nezajištěnou pokud věřitel dospěje k závěru, že zástava má nižší hodnotu, než celá zajištěná pohledávka. Je na místě zopakovat, že je zcela na vůli věřitele, jakým způsobem pohledávku přihlásí“.[4]

Je zcela zřejmé, že možnost štěpení pohledávky je pro věřitele zajímavý v případě řešení dlužníkovu úpadku ve formě oddlužení.

Dle § 398 IZ oddlužení lze provést **zpeněžením majetkové podstaty nebo plněním splátkového kalendáře** (odst. 1).

Při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty se postupuje obdobně podle ustanovení o zpeněžení majetkové podstaty v konkursu a zpeněžení majetkové podstaty při oddlužení má tytéž účinky jako zpeněžení majetkové podstaty v konkursu. Není li dále stanoveno jinak, při tomto způsobu oddlužení do majetkové podstaty nenáleží majetek, který dlužník nabyl v průběhu insolvenčního řízení poté, co nastaly účinky schválení oddlužení (odst. 2).

Při oddlužení plněním splátkového kalendáře je dlužník povinen po dobu 5 let měsíčně splácet nezajištěným věřitelům ze svých příjmů částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky. Tuto částku rozvrhne dlužník prostřednictvím insolventního správce mezi nezajištěné věřitele podle poměru jejich pohledávek způsobem určeným v rozhodnutí insolvenčního soudu o schválení oddlužení. Zajištění věřitelé se uspokojí jen z výtěžku zpeněžení zajištění; při tomto zpeněžení se postupuje obdobně podle ustanovení o zpeněžení zajištění v konkursu (odst. 3).[5]

Svým právním jednáním, kdy přihlásí zajištěný věřitel svou pohledávku z části jako zajištěnou a z části jako nezajištěnou, sleduje především zájem, aby se dostal svou nezajištěnou částí své pohledávky do splátkového kalendáře.

Lze však toto jeho počínání považovat za nemorální? Neplatí již, že dluhy se mají platit a dlužník si na počátku smluvního vztahu rozhodoval svobodně, zda smluvní vztah s věřitelem uzavře či nikoliv? Nedochozí v oddlužení k neodůvodněné nerovnosti věřitelů, pokud platí, že zajištění věřitelé se mohou uspokojit pouze z majetku sloužícího k zajištění?

Jaké jsou šance, že dlužníkovi bude schváleno oddlužení, pokud věřitel přihlásí celou svou zajištěnou pohledávku jako nezajištěnou? Tuto možnost připouští IZ ve svém ustavení § 174 odst. 3 a rovněž se o něm zmiňuje VS v Praze ve výše citovaném rozhodnutí :

„je zcela na volbě věřitele, zda svoji pohledávku uplatní v insolvenčním řízení jako zajištěnou pohledávku, či nikoliv. Neuplatní-li zajištění způsobem uvedeným ve výše citovaných ustanovení (§166 a §174 odst.3 IZ), nelze takovou pohledávku přezkoumat jako zajištěnou. Nejedná se o vadu či neúplnost přihlášky, nepřichází proto v úvahu ani postup dle § 188 odst.2 insolvenčního zákona výzvou insolvenčního správce vůči věřiteli, aby opravil nebo doplnil přihlášku pohledávky. Obecně vzato není žádný věřitel povinen uplatňovat vůči dlužníkovi zajištění své pohledávky a je zcela na jeho rozhodnutí, jakým způsobem bude nárok uplatňovat. Ostatně v insolvenčním řízení se uplatní ustanovení § 174 odst.3 IZ, které výslovně tuto možnost připouští a stanoví, že nepřihlásí-li věřitel pohledávku jako zajištěnou, má se za to, že právo na uspokojení přihlašované pohledávky ze zajištění v insolvenčním řízení uplatněno nebylo“.[6]

Na druhou stranu lze chápat argumentaci většiny insolvenčních správců, kteří svou argumentaci

koncentrují do vesměs obdobných námitek:

- pohledávku, která je považována v insolvenčním řízení za jeden hmotněprávní nárok, nelze v přihlášce pohledávky rozdělit na částečně zajištěnou a částečně nezajištěnou.

K tomuto názoru se přiklonil nejnověji opět Vrchní soud v Praze, ovšem v jiném senátu, ve svém Usnesení ze dne 29.7.2015 sp.zn. KSHK 42 INS 295595/2013, 2 VSPH 405/2014-P4-9:

„Závěrem pak odvolací soud podotýká, že se v otázce (dodatečného) dělení (jediné) přihlášené pohledávky na část zajištěnou a část nezajištěnou tak, aby mohla být v rámci oddlužení plněním splátkového kalendáře uspokojena jak ze zpeněžení předmětu zajištění, tak v rámci splátek, s náhledem odvolatelky (byť odůvodněným odkazem na názor jiného senátu zdejšího soudu) neztotožňuje; je-li totiž zajišťovacím instrumentem zajištěna celá přihlášená pohledávka, nelze ji toliko „procesním způsobem“ rozdělit (dodatečně) na část zajištěnou a nezajištěnou (a obejít tím pravidlo stanovené v ust. § 398 odst. 3 IZ, dle něhož se zajištění věřitelé uspokojí jen z výtěžku zpeněžení zajištění), neboť takový stav by neodpovídal hmotnému právu (na rozdíl např. od situace, kdy část pohledávky, jež byla postoupena jinému věřiteli, byla - na rozdíl od pohledávky postupitele - přihlášena jako nezajištěná). Ust. § 167 odst. 3 IZ, jehož se odvolatelka dovolávala, nemůže na tomto závěru nic změnit, neboť ta část pohledávky, jež by se dle uvedeného ustanovení považovala za nezajištěnou, nemůže být (na rozdíl od uspokojení v konkursu) s ohledem na znění ust. 398 odst. 3 věty poslední před středníkem IZ uspokojena jinak, než způsobem tam stanoveným (tedy nikoli splátkovým kalendářem).[7]

Lze tedy přitakat závěrům zmiňovaného Usnesení, jelikož připuštěním jiného výkladu, by se pravděpodobnost schváleného oddlužení rapidně přiblížilo nule ?

Na druhou stranu si nechci představit situaci, kdy by se většina dlužníku poroučela do konkursu, ve kterém se uspokojení pohybuje okolo 4,8 % z hodnoty pohledávky u právnických osob a 15,5, % činní uspokojení u fyzických osob. Myslím, že tato možnost by se nelíbila ani samotným věřitelům.[8]

Snad Nejvyšší soud, který v dané právní otázce zatím nerozhodoval, vnese do tohoto názorového střetu světlo a postaví pravidla na jisto.

Mgr. Martin Horák

[1] §2 písm. g) zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

[2] §167 odst. 2 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

[3] §167 odst. 3 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

[4] Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 14.10.2014 sp.zn. 76 ICm 1915/2013, 104 VSPH 126/2014, (KSLB 82 INS 16257/2012). Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[5] §398 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

[6] Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 14.10.2014 sp.zn. 76 ICM 1915/2013, 104 VSPH 126/2014, (KSLB 82 INS 16257/2012). Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[7] Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29.7.2015 sp.zn. KSHK 42 INS 295595/2013, 2 VSPH 405/2014-P4-9. Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[8] Mezinárodní konference v Praze, příspěvek Osobní majetková odpovědnost významně ovlivňuje výsledky podnikání. Autor: Jarmila Veselá. Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)
- [Odstoupení od smlouvy v insolvenčním řízení](#)
- [Zřízení exekutorského zástavního práva - právní rámec, dopady a judikatura](#)
- [Novela nařízení o insolvenčním řízení nabyla účinnosti - jaké přinesla změny?](#)